

**ARUANNE LÕIMUMISVALDKONNA
ARENGUKAVA „LÕIMUV EESTI 2020“
TÄITMISE KOHTA 2016. AASTAL**

Kultuuriministeerium 2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
Valdkonna trendid	4
1. ÜLEVAADE ARENGUKAVA JA SELLE RAKENDUSPLAANI TÄITMISEST ALAEESMÄRKIDE KAUPA 2016. AASTAL	9
1.1 Alaeesmärk 1. Lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud.....	9
1.2 Alaeesmärk 2. Vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu	13
1.3 Alaeesmärk 3. Uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud.....	16
2. TEISTE ARENGUKAVADE KAUDU ELLUVIIDUD LÕIMUMISEESMÄRGID.....	18
2.1 Eesmärk 4. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks.....	18
2.2 Eesmärk 5. Eesti keelest erineva emakeelega noorte aktiivne osalemine noorsootöös ja tihedate kontaktide loomine eestikeelsete eakaaslastega	19
2.3 Eesmärk 6. Eesti keelest erineva emakeelega elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul.	20
3. ARENGUKAVA JUHTIMINE, ELLUVIIMINE JA SEIRE.....	23
4. ARENGUKAVA ELLUVIIMISE MAKSUMUS 2016. AASTAL	24
5. ÜLEVAADE OLULISEMATEST ARENGUKAVA TEGEVUSTEST 2017. AASTAL..	22

LISA 1. ARENGUKAVA RAKENDUSPLAANI TÄITMINE 2016. AASTAL

SISSEJUHATUS

„Lõimuv Eesti 2020“ (edaspidi Lõimumiskava) on valdkondlik arengukava, mis sätestab Eesti lõimumispoliitika alused ja eesmärgid, nende saavutamiseks vajalikud meetmed ja tegevused. 29. detsembril 2014 kinnitas Vabariigi Valitsus korraldusega nr 582 Lõimumiskava ja selle rakendusplaani aastateks 2014–2017. Arengukava täiendatakse igal aastal rulluval põhimõttel. Vastavalt Lõimumiskavas sätestatule esitab kultuuriminister Vabariigi Valitsusele üks kord aastas Lõimumiskava täitmise aruande arengukavas ja rakendusplaanis esitatud eesmärkide saavutamise ning meetmete tulemuslikkuse kohta.

Lõimumiskava üldeesmärk on sotsiaalselt sidus Eesti ühiskond, kus erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ning jagavad demokraatlikke väärtusi. Üldeesmärgi saavutamiseks on arengukavas seatud kolm alaeesmärki: lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud (alaeesmärk 1), vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu (alaeesmärk 2), uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud (alaeesmärk 3)¹. Lisaks viiakse lõimumiseesmäärke ellu teiste arengukavade, sh „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“, „Eesti keele arengukava 2011–2017“, „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“, „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“, ning konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ kaudu. Nimetatud arengukavade raames viiakse ellu kolme Lõimumiskava eesmärki: eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks (eesmärk 4), eesti keelest erineva emakeelega noored osalevad aktiivselt noorsootöös ja neil on tihedad kontaktid eestikeelsete eakaaslastega (eesmärk 5) ja eesti keelest erineva emakeelega tööealistele elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul (eesmärk 6).

Arengukava kolme alaeesmärgi saavutamist toetavad kaheksa meetet ja teiste arengukavade raames elluviidavat kolme eesmärki viis meetet. Nende saavutustaset kajastavad 15 arengukavas ja 25 detailses rakendusplaanis 2014–2017 seatud meetmeindikaatorit. Esitatud rakendusplaani eelarvelised vahendid lähtuvad 2016. aasta riigieelarvest ja riigieelarve strateegiast 2016–2019.

¹ Lõimumiskava uussisserändajatele, k.a rahvusvahelise kaitse saajatele suunatud tegevused on kõige enam seotud siseturvalisuse arengukava 2015–2020 programmiga „Tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika“, mille kohaselt lõimumispoliitika arvestab kodakondsus- ja rändepoliitika valdkondades toimuvaid arenguid ning tagab sihtgrupile paindlikke meetmeid ja lahendusi.

Arengukava rakendusplaani aastateks 2016–2020 ja täiendatud arengukava kiitis Vabariigi Valitsus heaks 16. mail 2016 korraldusega nr 161. Rakendusplaani aruande koostas Kultuuriministeerium Haridus- ja Teadusministeeriumi, Justiitsministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, SA Innove ja Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed (edaspidi MISA)² esitatud andmete põhjal. Aruande lisa 1 annab ülevaate 2016. aastal kasutatud ja planeeritud eelarvelistest vahenditest rakendatud meetmete kaupa. Vastavalt riigi strateegiliste planeerimise põhimõtetele kajastatakse rakendusplaanis ainult lõimumiskava kolme alaeesmärgi elluviimiseks planeeritud rahalisi vahendeid. Teiste arengukavade raames elluviidud arengukava eesmärkide elluviimist toetavad tegevused on rakendusplaanis märgitud „0*“ga. Rakendusplaani tegevused, mida 2016. aastal ellu ei viidud, on märgitud „0“ga.

Aruanne saadeti tutvumiseks ja kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile, Justiitsministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Siseministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ja Välisministeeriumile ning Riigikantseleile, samuti arengukava juhtkomitee ja juhtrühma liikmetele.

Aruande koostaja on kultuurilise mitmekesisuse osakonna nõunik Artjom Tepljuk (tel 628 2666, e-posti aadress artjom.tepljuk@kul.ee).

Valdkonna trendid

Eesti rahvaarv on juba kaks aastat kasvanud, kuna sisseränne on olnud suurem kui väljaränne ja negatiivne loomulik iive. Rahvastikuregistri ning Politsei- ja Piirivalveameti andmetel kasvas Eestisse elama asunud uussisserändajate arv 1648 inimese ehk 22% võrra. Kui 2015. aastal saabus Eestisse 7604 inimest (sh EL kodanikke 3172 ja kolmandate riikide kodanikke 4432), siis 2016. aastal tuli riiki juba 9252 uussisserändajat, neist EL kodanikke 3448 ja kolmandate riikide kodanikke 5804.³ Sisserände peamised põhjused jäid võrreldes eelmiste aastatega samaks, s.o töötamine, pere ja õppimine.

2016. aastal avalikustatud uuringud kinnitavad, et ühiskonna suhtumine võib toetada või takistada sisserändajate kohanemist. 2016. aastal avaldatud Tartu Ülikooli uuring „Eesti elanikkonna hoiakud kolmandatest riikidest sisserändajate suhtes Euroopa sotsiaaluuringu andmetes“ näitas, et Eestis suhtutakse kolmandatest riikidest sisserändajatesse pigem suurema ettevaatusega kui paljudes teistes Euroopa riikides. Eesti inimesed eelistavad sarnase kultuuritaustaga inimeste sisserännet. Kõige kahjulikumaks peetakse sisserände mõju kuritegevusele.

Turu-Uuringute ASi 2016. aastal läbiviidud „Uussisserändajate uuring“ näitas, et 76% sisserännanutest soovib oma tuleviku siduda Eestiga ning sama palju on ka neid, kes soovitaksid oma tuttavatel Eestisse elama tulla. Need on suures osas kõrgelt haritud inimesed, kellest valdav osa töötab. Turu-Uuringute ASi uuring tõi välja erinevuse Eesti elanike ja sisserännanute meediaruumis. Eesti elanikest jälgib rahvusvahelisi meediakanaleid vähemalt

² Alates 15. märtsist 2017 kannab senine Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed nime Integratsiooni Sihtasutus.

³ Allikas: Kultuuriministeeriumi arvutus PPA ja Rahvastikuregistri andmete põhjal.

kord nädalas 23%, sisserrännanute seevastu 58%. Enamasti jälgivad Eesti elanikud siinseid kohalikke uudistekanaaleid ning sisserrännanutel on kõige sagedasemaks infoallikaks nende enda päritoluriigi uudised.

2016. aasta esimesel poolel jätkus ETV+i avamisest alguse saanud ERRi telekanalite vaatajate üldarvu kasv, seda eelkõige muust rahvusest elanike arvelt. Kui 2015. aasta septembri alguses vaatas kanaleid ETV ja ETV2 vähemalt 15 minutit nädalas 4,3% venekeelsest elanikkonnast, siis 2016. aasta lõpuks oli vaatajate arv oluliselt suurem ehk 18,6% venekeelsest elanikkonnast. ETV+i vaatas 14,3% venekeelsest elanikkonnast.⁴ Portaaliil www.rus.err.ee oli 2016. aastal keskmiselt 23 000 unikaalset kasutajat nädalas, portaaliil news.err.ee keskmiselt 9000 unikaalset kasutajat nädalas⁵. 2016. aasta lõpu seisuga liitus ETV+ Facebooki lehega 10 980 kasutajat. Youtube'is jälgis telekanali saateid 568 kasutajat.

ERRi raadiokanaaleid kuulab nädalas vähemalt ühe veerandtunni jooksul 43,9% muust rahvusest inimestest. Raadio 4 jätkas 2016. aasta esimesel poolaastal üldhuvikanalina, mille ülesanne on vahendada muust rahvusest kuulajaskonnale olulisi sündmusi Eestis ja maailmas. 2016. aastal alustas Raadio 4 mitme uue saatesarjaga. Oluline muudatus toimus veebikeskkonnas, kui jaanuaris muutus aktiivseks Raadio 4 uus kodulehekülge. Võrreldes 2015. aastaga langes Raadio 4 kuulatavus venekeelse elanikkonna seas 2016. aasta 43,7%lt 38,8%le.⁶

Olukord tööturul püsis stabiilsena: töötuse määr oli 2016. aastal 6,8%, tööhõive määr 65,6% ja töötõus osalemise määr 70,4%. Töötuse määr on alates 2011. aastast kahanenud, kuid see kasvas 2016. aastal võrreldes 2015. aastaga 0,6 protsendipunkti. Tööhõive määr püsis 2015. aasta IV kvartaliga samal tasemel ehk 65% ja suurenes aastaga 0,4 protsendipunkti võrra. Rahvusgruppide vaheline lõhe töötuse määras on säilinud tänaseni: kui 2015. aastal oli töötuse määr eestlastel 5,4% ja teisest rahvusest elanikel 8% (erinevus 1,48 korda), siis 2016. aastal kasvas vahe 1,6 protsendipunkti võrra. Eestlaste töötuse määr 2016. aastal oli 5,5% ning teise emakeelega elanike töötuse määr 9,7% (erinevus 1,76 korda).⁷

Tööhõive määr kasvas võrreldes 2015. aastaga eestlaste seas kiiremini, kuid vähenes teisest rahvusest elanike hulgas: 2015. aastal oli tööga hõivatud 66,7% eestlastest ja 61,8% teisest rahvusest elanikest; 2016. aastal olid vastavad näitajad 67,6% ja 61,4%.⁸

Balti Uuringute Instituudi läbiviidud uuringu „Eesti tööturu rahvuslik ja keeleline jaotus: meta-analüüs“ (2016) käigus tuvastati ja koondati kokku kõik olulisemad riskifaktorid, mida on varasemates uuringutes tööturu olukorda mõjutavate teguritena käsitletud. Peamised riskifaktorid on eesti keele vähene oskus, haridustee valikud, kultuurist tulenevad hoiakud, vähene mobiilsus või soostereotüübid, samuti struktuursed tegurid, nagu näiteks töökollektiivide ja ametialane rahvuspõhine segregatsioon, regionaalsed eripärad või erinev infoväli.

⁴ Allikas: Kantar Emor, Teleaudituumi Mõõdikuuring. Sihtrühm: 4-aastased ja vanemad Eesti elanikud.

⁵ Allikas: Kantar Emor, Teleaudituumi Mõõdikuuring.

⁶ Allikas: Kantar Emor, Raadioaudituumi päevikuuring.

⁷ Allikas: Statistikaamet (14.02.2017), TT333: hõiveseisund – sugu, vanuserühm, näitaja, rahvus ning aasta.

⁸ *Ibid.*

Rahvusgruppide vahelist lõhet töötuse määras võib põhjendada ka piirkondlike iseärasustega. Statistikaameti andmetel maakondadest oli töötuse määr 2016. aastal suurem Ida-Virumaal ehk 13,5%, mis oli võrreldes 2015. aasta näitajaga 2,5 protsendipunkti kõrgem.⁹ Töötuse määra kasvu seletatakse põlevkivisektori majandusraskustega. Seetõttu otsustas Vabariigi Valitsus pikendada aasta võrra Ida-Virumaa ettevõtetele töökoha loomise toetuse maksmist. 2016. aasta lõpu seisuga oli töökoha loomise toetusega tööle rakendatud 151 töötajat viies ettevõttes. Toetuse maksmise tingimustega eeldatakse Ida-Virumaale luua 300 täiendavat töökoha.

Suurkoondamiste tõttu töö kaotanud inimeste tööle aitamiseks alustati juulis 2016 täiendavate tööturuteenuste pakkumist Euroopa Globaliseerumisega Kohanemise Fondi (EGF) projekti raames. Kokku on EGFist rahastatavatele teenustele sisenemisi 2016. aasta lõpuks 431.

Määratlemata kodakondsusega inimeste arv vähenes 2016. aastal 2714 inimese võrra.¹⁰ 2015. aastal omandas Eesti kodakondsuse naturalisatsiooni teel 897 ja 2016. aastal 1771 inimest. Eesti kodakondsuse saanute arvu suurenemist mõjutasid 1. jaanuarist 2016. a jõustunud kodakondsuse seaduse muudatused. Selle kohaselt said alla 15-aastased alaealised, kes on Eestis sündinud või kes asuvad kohe pärast sündi koos vanematega Eestisse püsivalt elama, sünni hetkest alates naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse. Samuti said naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse alla 15-aastased määratlemata kodakondsusega isikute lapsed. Naturalisatsioonile aitas kaasa kodakondsuse omandamise menetluslike nõuete lihtsustamine: kaotati 6-kuuline ooteaeg ja loobuti nõudest, et taotleja peab püsivalt Eestis elama viis järjestikust aastat.

Viimastel aastatel on suurenenud lasteaias eesti õppekeeles või keelekümblusprogrammi järgi õppivate laste arv. Muu emakeelega lastest õppis 2015/2016. õppeaastal eestikeelses lasteaias 19% ja keelekümblusprogrammi alusel 24%. Eesti keelest erineva emakeelega laste osalemine eestikeelsetes või keelekümblusmetoodika alusel töötavates rühmades on aasta-aastalt kasvanud. Lasteaias eesti keelekümbluses osalenutest jätkavad aga ligikaudu pooled vene õppekeelega koolis. Põhihariduse statsionaarses õppes õppivatest eesti keelest erineva emakeelega õpilastest õppis 2015/2016. aastal keelekümblusprogrammis 20,3%.¹¹

Eesti keelekümbluses osalejate arv ja osakaal on küll aastate kaupa kasvanud, kuid vene õppekeeles põhikoolilõpetajate B1 eksami soorituse tase on püsinud viimastel aastatel muutumatuna.

Vene õppekeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1, on võrreldes 2015. aastaga veidi tõusnud (59% – 2015, 61% – 2016), kuid aastaks 2020 seatud sihi (90%) saavutamine ei ole senise edasimineku reaalne.¹²

⁹ Allikas: Statistikaamet, TT442: töötuse määr maakonna järgi.

¹⁰ Kehtiva elamisloa või elamisõigusega määratlemata kodakondsusega isikute arv on Politsei- ja Piirivalveameti andmetel seisuga 01.01.2017 82 594 inimest.

¹¹ Põhihariduse statsionaarses õppes õppis ca 30 000 eesti keelest erineva emakeelega õpilast. Neist ligi 6100 (20,3%) osales keelekümbluses, 2500 (8,4%) õppis eesti ja 21 100 (70,5%) vene õppekeeles.

¹² Uus arvutusmetoodika. Koolipõhiselt isikupõhisele analüüsile ülemineku seoses vaadatakse 2016. aastast alates eesti keele kui teise keele eksamil (mis on ühitatud eesti keele B1-taseme eksamiga) B1 taseme saavutanud lõpetajate osakaalu kõikidest põhikoolilõpetajatest (sõltuvalt kas kooli õppekeelest või õppija emakeelest). Varasemalt mõõdeti B1 taseme saavutanud lõpetajate osakaalu ainult nendest lõpetajatest, kes on sooritanud eesti keele kui teise keele B1-taseme eksami või eesti keele kui emakeele eksami tingimusel, et lõpetaja õppis eestikeelses põhikoolis. Lõpetajate üldkogumist jäid seega varasemalt välja need lõpetajad, kes

Samal ajal häid tulemusi annab osalus keekekümblusprogrammis ja hariduse omandamine eestikeelses keskkonnas. Eesti õppekeeles õppivate erineva emakeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1, on aasta-aastalt kasvanud ja 2016. aastal on see jõudnud 68,7%-ni. Haridus- ja Teadusministeerium analüüsis 2016. aastal põhjuseid, millest sõltub eesti keelest erineva emakeelega põhikooli lõpetajate eesti keele oskus põhikooli lõpus. EHISe andmetele tuginedes on põhikooli lõpu eesti keele eksami tulemus parem eelkõige neil, kelle keskmine hinne üldiselt on kõrgem, kuid eksami tulemus on seotud ka kooli üldise keeletasemega, näiteks sellega, milline on kooli õpetajate keeleoskus.¹³ Põhikooli astmes riigikeele õppes edukamad koolid asuvad enamasti eestikeelses keskkonnas, koolis on teadvustatud riigikeeleõppe olulisust ning seal pakutakse kohustuslikust õppekavast enam võimalusi eesti keele õppeks.¹⁴

Mõõdiku „eesti keel teise keelena põhikooli lõpueksami keskmine sooritustulemus“ saavutustase on võrreldes 2015. aasta keskmise tulemusega kasvanud 2 punkti võrra: 2015. aastal 67 punkti ja 2016. aastal 69 punkti. Kutseõppurite osakaal, kes sooritasid eesti keele tasemeeksami (B2), jäi võrreldes 2015. aastaga praktiliselt samaks: 2015. aastal sooritas eksami 16,4% kõigist eesti keele tasemeeksami teinud kutseõppuritest, 2016. aastal saavutas B2 taseme 16,3% kutseõppuritest.¹⁵

Eesti keelest erineva emakeelega õpilaste 2016. aasta gümnaasiumi eesti keele kui teise keele riigieksami keskmine sooritustulemus jäi 2015. aasta tasemele ehk oli 73 punkti. Eksami vähemalt 60% tulemusega sooritanute osakaal eksamil käinud gümnaasiumilõpetajate arvust jäi samaks ehk oli 77%¹⁶.

Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste noorte osakaal on viimaste aastate jooksul järjepidevalt langenud. 2016. aastal oli NEET-noorte osakaal 10,9%, kusjuures vahe eestlaste ja muust rahvusest NEET-noorte vahel on vähenenud 3,6%-lt (2015. a) 1,8%-le (2016. a).¹⁷ Samal ajal noorte kaasatus noorsootöös omavalitsustes, mille elanikkond on enamusest muust rahvuses kasvas võrreldes 2015. aastaga vastavalt 30,9%-lt 36%-ni.

2016. aastal suurenesid eesti keele tasemeeksami sooritajate arv. 2016. aastal sooritas SA Innove korraldatud eesti keele tasemeeksami kas A2, B1, B2 või C1 tasemel 2896 inimest (2015. a 2542 inimest) ehk 55,7% eksamil käinutest.¹⁸

2016. aastal avalikustatud PISA uuring¹⁹ tõi välja, et vahe eesti ja vene õppekeelega koolide tulemuste vahel on natuke vähenenud. Tipptaseme lugemisoskus on suurenenud nii eesti kui

lõpetasid põhikooli eesti keele kui teise keele koolieksamiga ja kellel puudus B1-taseme oskuse taset tõendav sertifikaat.

¹³ Selliöv, R. (2016). Eesti keelest erineva emakeelega põhikooli lõpetajate eesti keele oskus. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

¹⁴ Klaas-Lang, B., Praakli, K., Peedisson, A., Lašmanova, A. (2014). Arvamusi ja hinnanguid riigikeele õppe korraldamise kohta vene õppekeelega koolides – uuringu lõpparuanne. Tartu.

¹⁵ HTM: Kutsekeskhariduse vene õppekeeles lõpetajate osakaal, kes oskavad eesti keelt erialasele tööle asumist võimaldaval tasemel moodustas 34,6%.

¹⁶ HTM: Arvestatud on statsionaarsed ja mittestatsionaarsed õpilased kokku.

¹⁷ Statistikaamet, LES37: 18–24-aastased esimese taseme või madalama haridusega õpinguid mittejätkavad noored, rahvus ning aasta. Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastase eesti emakeele ja eesti keelest erineva emakeelega noorte osakaal oli 2015. aastal vastavalt 11,8% ja 8,1% ning 2016. aastal 11,3% ja 9,5%. 2000.–2015. aasta andmed on ISCED 2011 haridustasemetega järgi ümber arvutatud (23.02.2017).

¹⁸ Allikas: *Ibid.*

ka eesti keelest erineva õppekeelega õpilastel: kui 2012. aastal oli lugemisoskus eesti keelest erineva õppekeelega kooli õpilastel 2,6% ja eestikeelse kooli õpilastel 9,7%, siis 2015. aasta näitajad olid vastavalt 5,4% ja 12,55%.²⁰ Eestikeelsete koolide õpilaste loodusteaduste soorituse protsent kasvas ja eesti keelest erineva õppekeelega õpilaste tulemused langesid: kui 2012. aasta eesti keelest erineva õppekeelega kooli näitaja oli 6,2% ja eestikeelne kooli tulemus moodustas 14,5%, siis 2015. aasta sooritus oli vastavalt 5,8% ja 15,7%.²¹ PISA uuring näitas ka seda, et eesti õppekeelega koolide noored on rohkem orienteeritud akadeemilisele kõrgharidusele, vene õppekeelega koolide õpilaste seas on populaarseim rakenduskõrgharidus.²²

¹⁹ PISA uuringus hinnatakse 15-aastaste õpilaste teadmisi ja oskusi funktsionaalses lugemises, matemaatikas ja loodusteadustes. Uuring toimub iga kolme aasta järel kõigis kolmes hindamisvaldkonnas, millest üks on suurema ülesannete mahuga.

²⁰ PISA määratleb lugemisoskust kui kirjalike tekstide mõistmist, kasutamist ja kajastamist, et saavutada oma eesmärgid, arendada oma teadmisi ja võimeid ning osaleda ühiskonna elus.

²¹ Loodusteaduslik kirjaoskus sisaldab arusaamist loodusteaduse mõistetest, samuti oskust rakendada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal teaduslikke järeldusi.

²² PISA 2015. aasta uuringus osales 2191 (39%) eesti õppekeelega ja 597 (11%) vene õppekeelega tüdrukut ning 2147 (38%) eesti õppekeelega ja 652 (12%) vene õppekeelega poissi. Osalenud 206-st Eesti koolist oli eesti õppekeelega 161, vene õppekeelega 41 kooli ja mõlemas keeles sooritati test neljas koolis. 78% õpilastest sooritas testi eesti ja 22% õpilastest vene keeles.

1. ÜLEVAADE ARENGUKAVA JA SELLE RAKENDUSPLAANI TÄITMISEST ALAEESMÄRKIDE KAUPA 2016. AASTAL

1.1 Alaeesmärk 1. Lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud

Meetmed	Meetme indikaatorid	Plaan 2016	Meetme indikaatorite täitmine 2016
Meede 1.1 Ühise inforuumi ja kultuurilisest mitmekesisusest teadlikkuse toetamine	Kommunikatsioonitegevustesse hõlmatud inimeste arv	49 000 in	6350 in ²³
	Positiivse kultuurihoiakuga inimeste osakaal eestlaste ja teiste rahvuste seas	---	Andmed kogutakse 2017. aastal EIM-iga
	ERR-i tele- ja raadioprogrammide jälgitavus muu emakeelega inimeste hulgas. Teisest rahvusest inimeste osakaal, kes peavad ERRi tele- ja raadioprogramme oluliseks infoallikaks	---	ERRi telekanaleid vaatas nädalas vähemalt 15 minutit 18,6% muust rahvusest inimestest; ETV+i vaatas 14,3%. ERRi raadiokanaleid kuulas nädalas vähemalt ühe veerandtunni jooksul 43,9% muust rahvusest inimestest. Raadio 4 kuulas 38,8%.
Meede 1.2. Igapäevaste kontaktide, suhtluse ja kaasamise toetamine ühiskonnas	Projektidesse kaasatud inimeste arv	1 100 in	16 800 in ²⁴
	Püsikontaktide tiheduse kasv tegevustes osalenud eestlaste ja teisest rahvusest isikute vahel võrreldes tegevuste-eelse perioodiga	---	Andmed kogutakse 2017. aastal EIMiga
Meede 1.3. Etniliste vähemuste emakeele ja kultuuri toetamine	Toetatud katusorganisatsioonide ja nende liikmesorganisatsioonidest rahvusvähemuste kultuuriseltside arv	16 katus-organisatsiooni ja 231 rahvusvähemuste kultuuriseltsi	15 katusorganisatsiooni ja 222 rahvusvähemuste kultuuriseltsi ²⁵
	Tegevustes osalenud teisest rahvusest isikute teadlikkus oma etnilisest identiteedist (emakeeleoskus, rahvuskultuuri tundmine, valmisolek neid rohkem tundma õppida)	---	Positiivne etniline identiteet – 79%; emakeeleoskus vähemalt B1 tasemel – 60%; huvi päritolukultuuri vastu tõusnud 90% liikmetel. ²⁶
	Toetatud pühapäevakoolide arv	26 kooli	30 kooli

²³ Meetme indikaatori alataitmine on tingitud eelarve muutmisest. Esialgne eelarve oli 45 000 eurot, muudetud eelarve on 25 000 eurot. Vahendid (20 000 eurot) suunati LE2020 tegevusele 1.3.3, et korraldada rahvusvaheline lõimumiskonverents. MISA veebilehe hanke ettevalmistamine ja veebilehe kasutuselevõtmine (tegevus lükkus aastasse 2017) võttis plaanitud kauem aega, sest Siseministeeriumi rakendatava kohanemisprogrammi raames telliti uussisserrändajatele veebirakendus, mille valmimine samuti viibis. Kattuvuste vältimiseks oodati eelnimetatud veebirakenduse valmimist. 2016. aasta lõpus valmisid nii kohanemisprogrammi veebirakendus kui ka nõustamisteenuse veebirakenduse loomise tehniline kirjeldus.

²⁴ Indikaatori ületäitmine on seotud eelarve suurenemise ning eesti keele laagrites osalenute suurema arvuga.

²⁵ Jaanuaris-veebruari sõlmiti 15 katusorganisatsiooniga 2016. aasta projektitoetuslepingud (222 liikmesorganisatsiooni tegevuse toetamiseks). Eesti Soome-Ugri Rahvuste Ühendus (ESUR) ei esitanud 2016. aasta eelarvet lepingu sõlmimiseks, sest ühenduse juhatuse vahetusest tingituna astusid mõned liikmesorganisatsioonid ESURist välja.

²⁶ Andmed koguti Kultuuriministeeriumi tellimisel MISA poolt läbiviidava uuringu „Teisest rahvusest isikute rahvuskultuuri alastes tegevustes osalemise mõju nende etnilisele identiteedile“ raames internetipõhise küsimustiku abil, kaasates sellesse protsessi erinevaid rahvuskultuuriseltse ja nende katusorganisatsioone.

Vältimaks võimalikku dubleerimist Siseministeeriumi veebirakendusega analüüsiti MISA veebi ja elanike nõustamisteenuse veebirakenduse loomise vajalikkust. Seetõttu ei viinud tegevus ellu. Tegevus viiakse ellu 2017. aastal vastavalt ellurakendaja hankeplaanile. Toetatavate tegevuste elluviija veebiplatvormid (www.meis.ee ja www.integratsiooniinfo.ee) ei võimalda süstematiseeritud teabe loomist sihtrühmale. Sihtrühmale olulist teavet on levitatud teabepäevadel ning toetatavate tegevuste elluviija uudiskirja kaudu.

Veebruaris alustas tööd Narva venekeelse telekanali ETV+ telestudio, mis võimaldas alustada iganädalase otsesaate „Rahvale tähtis“ tootmist. Telekanali korraldatud väitlused andsid kaalu mai lõpus Narvas toimunud eelarvamusfestivalile.

Et muuta ühiskonda kommunikatsiooni abil avatumaks ning tugevdada kvaliteetset infot sisaldavat teabevälja, töötati välja MISA uudiskirja uus kontseptsioon. Koostati 3000 infovoldikut ja avaldati 12 MISA uudiskirja, mida luges ligikaudu 3000 inimest. Ajavahemikul 01.01.–31.12.2016 külastati MISA kodulehekülge 124 078 korda (neist 73 206 unikaalset külastajat) ja sihtasutuse Facebooki lehte 5000 korda.

Valdkonnas toimuvat võimaldas rohkem kajastada ka 2016. aasta novembris toimunud konverents „Lõimumise väljakutsed radikaliseerivas maailmas“, kus osalesid rahvusvaheliselt tunnustatud eksperdid Kanadast, Suurbritanniast, Saksamaalt, Norrast, Taanist, Rootsist, Soomest ja Eestist. Üritust kajastati ulatuslikult nii eesti- kui ka venekeelses meedias – kokku 38 kajastust/intervjuud erinevatel lõimumisega seotud teemadel. Postimees *online*'i kaudu jälgiti konverentsi mõlemal konverentsipäeval 372 korda. Facebooki reklaamitoe abiga jõudis info konverentsi toimumisest enam kui 7100 inimeseni. Konverentsi materjalid asuvad kodulehel www.misakonverents.ee.

2016. aastal toimunud MISA hanke „Lõimumisteemalise ristmeedia programmi loomine“ tulemusena loob MTÜ Kinoteater ristmeediaprogrammi, mille raames 2017. aasta sügisel läheb eetrisse kuuest saatest koosnev telesaatesari, mis tutvustab eestlastele ja muust rahvusest inimestele positiivseid lõimumist toetavaid hoiakuid.

Eesti Rahvusringhäälingu ja Riigikantselei eestvedamisel ning Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (AMIF) toel algatati 2016. aastal kaks projekti eesmärgiga tõsta ühiskonnas ristmeedia programmi abil teadlikkust, sallivust ja positiivset meelestatust Eestis elavate kolmandate riikide kodanike, sh Euroopa rändekava raames ümberasustatud ja -paigutatud isikute suhtes. Ristmeedia programmi „LIVEstonia. Ma elan siin“ raames luuakse telesari Eestis elavatest kolmandate riikide kodanikest (24 osa), ristmeedia programmi veebileht, mis sisaldab nii tele- kui ka raadiosaateid ning muid originaalmaterjale. Veebilehel avaldatakse persoonilood Vikerraadio saatesarjas „Ma elan siin“ esinenud kolmandate riikide kodanikest.

2016. aastal on AMIF-i taotlusvoorudest toetatud kahte projekti Balti Uuringute Instituudi ja IOM Eesti eestvedamisel eesmärgiga suurendada KOVide võimekust kolmandate riikide kodanikele (KRRK-d) teabe vahendamisel ja avalike teenuste pakkumisel, sh toetada nende poliitilist lõimumist ja kaasatust KOV tasandil.

Koostamisel on raport, mis kaardistab MTÜde valmisolekut KRRKde kaasamiseks ja selgitab välja, kui paljud MTÜd teevad KOVidega koostööd. Toimunud on kohtumine Narva Linnavalitsusega, samuti ümarlaud Ida-Virumaal. Jätkub KRRKde huvide kaardistamine ning

selle alusel nende kokkuviimine MTÜde ja KOVidega. Olulised on jätkutegevused, näiteks KRKde koolitamine keele- või kogukonnapõhiselt.

AMIFI kaudu toetati maakondlikke teabepäevi ümberasustamise ja -paigutamise teemal. Samuti on loodud uussisserändajatele suunatud infoplatvorm, mis on kasutajatele kättesaadav aadressil www.settleinestonia.ee.

Ühiskondliku sidususe suurendamiseks, eri kultuuritaustaga inimeste kontaktide soodustamiseks ning eesti- ja muukeelsete organisatsioonide omavahelise koostöö tõhustamiseks toetati ja viidi ellu kolm kultuuriüritust ja kolm sporditegevust: Eesti Jalgpalli Liidu projekt „Me räägime jalgpalli 2016“ oli suunatud Ida-Virumaa ja Paldiski noortele, kes said vahetult osa Eesti jalgpallikultuurist ja võimaluse kohtuda tuntud Eesti jalgpalluritega. Ida-Virumaa Spordiliit korraldas Ida-Virumaa koolide õpilastele ja õpetajatele orienteerumise õppepäevi.

2016. aasta oktoobris toimus Narvas Rahvusooper Estonia viis päeva kestnud ooperi- ja balletifestival „Narva täis muusikat“, mille raames sõitis Ida-Virumaale üle 200 estoonlase ning toimus üle kogu maakonna üle 30 ürituse. Tallinn Music Weeki läbiviija korraldas kultuurilisele mitmekesisusele, sõnavabadusele ja võrdsetele võimalustele pühendatud rahvusvahelise konverentsi. Toetust sai juba viiendat korda toimunud filmifestival „Kohtumised Tarkovskiga 2016“, mis leidis aset Tallinnas, Maardus, Ida-Virumaal, Tartus ja Pärnus.

Lisaks sellele toetati Kultuuriministeeriumi eelarve kaudu Fenno-Ugria Asutust, Narva Eesti Maja, Eestirootslaste Kultuuriomavalitsust ja Eesti Folkloorinõukogu Rahvusvähemuste Noortekoda, teatrit Tuuleveski ja Studioteatrit Ilmarine. Riigikogu lisavahenditest rahastati kaheksat lõimumisprojekti.

Vabariigi Valitsus kinnitas 2016. aasta Narva Vaba Lava investeeringu, eesmärgiga edendada Ida-Virumaa kultuurielu. Lisaks toimusid piirilinnas nii rahvuskultuuriseltsidele kui ka omavalitsus- ja riigiasutustele suunatud kultuurifoorumid ning mitmed valdkondlikud infopäevad.

Rahvusvähemuste kultuuriseltside toetamisega aidati elavdada nende tegevust, tutvustati eri rahvuskultuuride eripära, suurendati katusorganisatsioonide ning rahvusvähemuste kultuuriseltside jätkusuutlikkust ja haldusvõimekust ning arendati rahvusvähemuste kultuuriseltside ja eesti kultuuriasutuste vahelisi kontakte.

Tegevustoetust eraldati 15-le rahvusvähemuste kultuuriseltside katusorganisatsioonile, sh 222 liikmesorganisatsioonile. 26.–27.11.2016 korraldati katusorganisatsioonide ja nende allseltside juhtidele 2-päevane täienduskoolitus „Organisatsiooni areng ja kultuuriprojektide turundus“ mahus 16 akadeemilist tundi.

Lisaks tegevustoetusele eraldati ka projektirahastust 33 organisatsioonile. Rahvusvähemuste kultuuriühingute ürituste ja festivalide korraldamise toetamisega aidati kaasa rahvusvähemuste keele ja kultuuri säilimisele ning tutvustamisele Eestis. Samuti edendati rahvustevahelist koostööd ja toetati ühise inforuumi teket. Eesti rahvusvähemuste kultuuriüritustest võib esile tõsta 2016. aasta juunis toimunud Eesti ingerisoomlaste XXVI laulu- ja tantsupidu Narvas ja juulikuist II eestirootslaste laulu- ja tantsupidu Haapsalus,

augustikuist suvefestivali „Multikultuurne Pärnu – 16“ ja IV rahvusvahelist slaavi kultuuri festivali „Svetotš 2016“. Samuti toimus Pärnus 10. Eesti Juutide Foorum „Jahad“ ning ukraina kultuuri ja kultuuriühingute loomingut tutvustavad festivalid „Põhja Täht“ ja „Kvitõ Ukrainy“. Toetati ka Sillamäe XXI rahvakultuuripäevi „Läänemere kultuurisillad“ ning Rakveret, Tallinna ning Narvat ühendavat rahvusvahelist õigeusu vaimuliku muusika festivali „Credo“.

24. septembril tähistati traditsioonilist rahvuste päeva, millega tunnustati Eestis elavaid rahvusvähemusi. Rahvuste päeva eel ja järel tutvustasid mitmed rahvuskultuuriseltsid oma traditsioone, käsitööd ja rahvuskööki. Arutleti identiteedi, rahvuse ning rahvakultuuri ja selle arendamise võimaluste üle tänapäeva kultuuriruumis. Lisaks loodi rahvustepäeva ürituste paremaks kajastamiseks ühine rahvustepäeva koduleht www.rahvustepaev.eu, mis võimaldas koondada kõikide rahvuskultuuriseltside ürituste ja teisi rahvuste päevaga seotud sündmusi.

MTÜ Fenno-Ugria Asutuse eestvedamisel tähistati hõimupäevi üle Eesti. Kuni 29. oktoobrini toimus mitmesuguseid hõimurahvaid ja nende kultuuri tutvustavaid sündmusi. Eestisse saabus muusikuid, kirjanikke, kunstnikke ja muid külalisi nii Venemaa soome-ugri aladelt kui ka Soomest ja Ungarist.

Sihtasutus toetas Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest 30 rahvusvähemuste pühapäevakooli õppetegevust. Rahvuskultuuriseltside pühapäevakoolide õpetajatele pakuti täienduskoolitusi, tutvustati tööks vajalikke pedagoogika- ja metoodikateadmisi ning pädevusi. Viidi läbi kaks kogemuste vahetamise ümarlauda, korraldati kolm kahepäevast ja kaks ühepäevast koolitust, kaheksa avatud uste päeva, viis pühapäevakoolide kohtumist, toimus rahvuste päevale pühendatud rahvuskultuuride mess.

Novembri lõpus toimus Tallinnas Innovatsiooni- ja Ettevõtluskeskuses Mektory kahepäevane noortefoorum „Active Youth Forum 2016“. Üritus korraldati koostöös Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskusega. Noortefoorumi eesmärk oli kaasata Eesti noori ühiskonnaprotsesside kujundamisse ning seeläbi suurendada nende huvi oma ideede elluviimise vastu ning ühtlasi toetada ühise teabevälja teket.

2016. aastal alustas tööd ministeeriumide ja kohalike omavalitsuste ning roma organisatsioonide esindajatest koosnev romade lõimumise nõukoda, kelle ülesandeks on ettepanekute tegemine asjaomastele organisatsioonidele romade lõimumise toetamiseks ja koostöö edendamise eri osapoolte vahel. 2016. aasta mais korraldas Kultuuriministeerium Tartus Haridus- ja Teadusministeeriumi ruumes roma kultuuri ja hariduse teabepäeva, kus osalesid riigiasutuste, kohalike omavalitsuste, haridusasutuste ja roma organisatsioonide esindajad. SA Innove kodulehe alamlehele „Muu kodukeelega laps“²⁷ lisati roma kultuuri ja ajalugu ning roma hariduse korraldusvõimalusi tutvustavaid materjale. 21.04.2016 toimus projekti tulemusi kokkuvõttev uussisserändajate ja roma päritolu õpilaste õppenõustamise võrgustiku konverents.

MISA tunnustas 2015. aasta silmapaistvamaid lõimumisvaldkonna arendajad, andes välja viis preemiat, sh kaks arendus- ja kaks meediapreemiat ning ühe *grand prix*, mis määrati Sihtasutuse Eesti Vabaõhumuuseum Paljurahvuselise Eesti keskusele. Lõimumisvaldkonna arenduspreemiate eesmärk on väärtustada valdkonna arendamist, sh innovaatilist ja mitmekülgset lähenemist erinevatest rahvustest inimeste koostöötegevustesse kaasamisel ning lõimumisprotsessi kajastamist meedias.

²⁷ Vt täpsemalt siit <http://www.innove.ee/et/yldharidus/muu-kodukeelega>.

1.2 Alaeesmärk 2. Vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu

Meetmed	Meetme indikaatorid	Plaan 2016	Meetme indikaatorite täitmine 2016
Meede 2.1. Võimaluste loomine vähelõimunud välispäritolutaustaga Eesti püsielanike ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja lõimumise toetamiseks	Lõimumisprogrammis osalenud isikute arv	500 in	3784 in ²⁸
	Lõimumisprogrammi läbinute osakaal, kellel on paranenud eesti keele oskus, praktiline informeeritus ja teadmised Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta	Määratletakse 2017. aastal	Praktiline eesti keele oskus ja kasutus tõusnud – 70%. Praktiline informeeritus ja teadmised tõusnud 82% kodakondsusmooduli läbinutel. Kultuurimoodul määratletakse 2017. a. ²⁹
	Nõustamissüsteemi kasutanud isikute arv	2000 in	1880 in
Meede 2.2. Õiguslik-poliitilise lõimumise toetamine	Teavitust läbiviivate organisatsioonide arv	1 org	2 organisatsiooni (MISA ja PPA), lisaks mitmed kolmanda sektori organisatsioonid, kes viivad asjakohaseid tegevusi ellu
	Tegevustes osalenud määratlemata kodakondsusega inimeste ja teiste kolmandate riikide kodanike teadlikkus Eesti kodakondsusega kaasnevatest õigustest ja kohustustest	Määratletakse 2017. aastal	545 inimest (MISA nõustamisteenuses osalenud määratlemata kodakondsusega isikut)
	Toetatud organisatsioonide arv	2 org	Vastavalt MISA nõukogu otsusele tegevust ellu ei viidud. ³⁰
Meede 2.3. Võrdse kohtlemise edendamine tööturul	Tegevustesse hõlmatud organisatsioonide arv	3 org	1 org

Selleks, et pakkuda tasuta eesti keele kursustel osalemise võimalust võimalikult lühikese perioodi jooksul võimalikult paljudele keeleõppes osaleda soovijatele, viidi läbi täiendavad hanked. Sellest tulenevalt lükkus edasi kultuurimooduli väljatötamine. 2016. aastal arutleti

²⁸ Indikaatori ületäitmine on eelkõige seotud vähelõimunute plaanitud suurema sooviga õppida eesti keelt. Juunis 2015 avati MISA veebilehel registreerumine tasuta eesti keele kursustele. Seisuga 31.08.2015 registreerus kursustele ligikaudu 6 000 inimest. Selleks, et tagada kõigile soovi avaldanud inimestele perioodil 2015 sügis – kevad 2017 keelekursustel osalemise võimalus, viidi 2016. aastal läbi täiendavad hanked.

²⁹ Antud indikaator on arvatud MISA-le esitatud eesti keele õpet teostavate lepinguliste partnerite aruannete põhjal. Praktilise keelekasutuse osakaal arvatati täies mahus eesti keele kursuste läbinute seas keeletestide tulemuste põhjal.

³⁰ Vahendid suunati tegevustesse 2.3.2, 1.3.3, 2.1.5.

kultuurimooduli vajalikkuse ja korraldamise võimaluste üle. Ühe võimalusena kaaluti ka üldkeeleõppemooduli ja kultuurimooduli pakkumist ühe moodulina. Arutelu tulemusena jõuti selgusele, et kultuurimoodul on vajalik eraldiseisva moodulina. Kultuurimoodul töötatakse välja 2017. aastal.

Paindliku lõimumisprogrammi raames pakuti lõimumiskoolitusi eesti keele õppeks erinevatel tasemetel ning kodakondsuseksamiks ettevalmistamisel: rakendati kaks koolitusmoodulit ning tööd alustas 30 eesti keele ja kultuuri tundmise klubi.

2016. aastal osales Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise koolitusel 514 vähelõimunud püsielanikku ja uussisserändajat. Kursused, kus on võimalus osaleda 700 inimesel, lõpevad 2017. aasta novembris.

Politsei- ja Piirivalveamet ning Kultuuriministeerium viisid ellu tegevusi, mille eesmärk oli teavitada määratlemata kodakondsusega isikuid kodakondsuse omandamise võimalustest. 1197 määratlemata kodakondsusega noortele saadeti teavituskiri, milles selgitati kodakondsuse tähtsust ning informeeriti koolides toimuvatest teavitusüritustest „Noorte võimalused Eestis.“ Teavitusüritused korraldati koolides koostöös Politsei- ja Piirivalveameti, Eesti Töötukassa ning Rajaleidja kohalike spetsialistidega Tallinnas, Maardus, Pärnus ja Kohtla-Järvel.

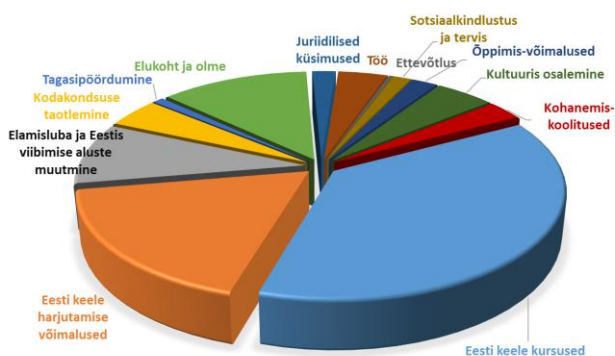
Väärtustamaks kodanikuks olemist, jätkati kodakondsustseremooniade korraldamist värskest naturalisatsiooni korras kodakondsuse omandanutele. Politsei- ja Piirivalveamet koostöös Siseministeeriumiga viis 2016. aastal läbi neli pidulikku kodakondsustseremoniat, mis toimusid Tallinnas, Tartus ja Narvas. Pidulikel tseremooniatel osales kokku ca 180 naturaliseerunud kodanikku.

Kodakondsuse väärtustamisele aitas kaasa kodanikupäeva tähistamine, sh Kultuuriministeerium viis läbi aasta kodaniku aunimetuse konkursi. Kultuuriministeeriumi ja Siseministeeriumi koostöös korraldati kodanikupäeva tunnustusüritus, kus kultuuriminister andis üle aunimetuse aasta kodanikule 2016 ja siseminister kodanikupäeva aumärgid. MISA korraldusel viidi läbi kodanikupäeva viktoriinid, kus on osales 10 000 üldharidus- ja kutseharidusasutuste õpilast, ning kodanikupäeva esseekonkurss 7.–12. klasside õpilastele.

2016. aastal jätkusid ESFi lõimumismeetme toel 2015. aastal alanud A2-, B1- ja B2-tasemel eesti keele kursused vähelõimunud püsielanikele ning uussisserändajatele. Keelekursused viidi läbi Tallinnas, Narvas, Jõhvis, Kohtla-Järvel, Sillamäel, Ahtmes, Tartus ja Pärnus. Eesti keele kursustel osales 2016. aastal 2790 inimest, neist 1890 läbis kursused. Eesti keele ja kultuuri tundmise klubides osales 480 inimest.

ESF vahendite toel töötati välja nõustamis- ja infosüsteem, milles osales 2016. aastal ligikaudu 1880 isikut. Peamised nõustamisteemad olid eesti keele õppe ja harjutamise võimalused, elamisloa ja kodakondsuse taotlemine ning teave lõimumist toetavate tegevuste ja teenuste kohta. 2016. aastal jätkati nõustamisi kohalikes omavalitsustes.

Joonis 1. MISA nõustamisteemad

2016. aastal suurendati keelekohvikute toimumise kordi Narvas ning algatati eesti keele iseseisva õppe nõustamise piloteerimine. Keelekohvikutes osalemine on vabatahtlik ja nende eesmärk on julgustada inimesi eesti keeles suhtlema. Eesti keele iseseisva õppe nõustamise piloteerimist viiakse läbi Tallinna ja Narva keelekohvikutes, kus ühtekokku on osalenud ca 400 isikut. Alates novembrist on Tallinnas ja Narvas keeleõppe nõustamist korraldatud iganädalaselt 10 rühmas (7-s Tallinnas, 3-s Narvas). Eesti keele iseseisva õppe nõustamise piloteerimise raames valmib metoodika keeleõppe nõustamiseks ning keelekohvikute laialdasemaks propageerimiseks.

Algasid ettevalmistustööd eesti keele majade avamiseks Tallinnas ja Narvas. Juulis 2016 alustas kultuuriministri kinnitatud töörühm Narva eesti keele maja kontseptsiooni väljatöötamist. 23. novembril 2016 astus ametisse uus valitsus, kes otsustas jätkata eesti keele maja projektiga, laiendades seda Tallinna eesti keele maja rajamise plaaniga. Eesti keele majade eesmärk on parandada ligipääsu kvaliteetsele ja paindlikule keeleõppele ning soodustada erinevate lõimumise koostöötegevuste elluviimist.

2016. aastal osales keelesaagrites ja pereõppes kokku 1686 noort (sh 749 noort, kelle kodune keel on eesti keel, ja 937 noort, kelle kodune keel on vene keel). Nii laagritegevused kui ka pereõpe pakuvad noortele võimalust tutvuda Eesti kultuuriruumiga – maa, ajaloo, oluliste vaatamisväärsuste ja paikadega, kuid õppida ka eesti keelt kõnelevate eakaaslastega suheldes eesti keelt.

MISA korraldas ligi 50 noorele Ida-Virumaalt õppereise ja koolituspäevi, eesmärgiga suurendada osalejate teadmisi erinevatest eneseteostusvõimalustest Eestis ning soodustada noorte omavaheliste kontaktide tekkimist. Noorteprogramm viidi ellu Euroopa Sotsiaalfondi projekti „Eesti ühiskonnas lõimumist toetavad tegevused“ alategevuse „Lõimumisalased koostöötegevused“ raames.

Justiitsministeeriumi toel pakuti riigikeele õpinguid 626 kinnipeetule, neist lõpetas kursuse positiivse tulemusega (st tegi riikliku tasemeeksami positiivsele tulemusele) 306 kinnipeetut. Riigikeele kursused on pooleli 131 vangil, kes alustasid õppimist 2016. aastal.

Portaalil www.juristaitab.ee ajakohastati 52 vene keelde tõlgitud õigusakti. Tasuta õigusabi pakuti vene keeles 1013 inimesele.

Selleks et Eestis elavad muu emakeelega inimesed saaksid osa siinsetest kultuuriüritustest ja tegevustest, alustas MISA koostööd 14 kultuuriasutusega, sh kaheksa muuseumi ja kuue etendusasutusega üle Eesti, et soetada neile vajalikku tõlketehnikat. Koostöölepingud on sõlmitud järgmiste asutustega: SA Eesti Vabaõhumuuseum, SA Pärnu Muuseum, Tartu Ülikool, SA Rakvere Teatrimaja, SA Teater Vanemuine ja SA Vene Teater, Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum, Valga Muuseum, Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum, SA Vaba Lava, SA Endla Teater, SA Teater NO99, SA Tallinna Tehnika- ja Teaduskeskus ning Tartu Linnamuuseum. Muukeelse info esitamisevõimekust suurendavaid tegevusi rahastati Euroopa Sotsiaalfondi projekti „Eesti ühiskonnas lõimumist toetavad tegevused“ vahenditest.

Valmistati ette ja viidi ellu piiriülese koostöö projekt „Piiriülene koostöö mentorlus- ja tugiteenuse pakkumisel töötutele väheldimunud püsielanikele CROSS CB525“, mida rahastati Euroopa Regionaalarengu fondi poolt INTERREG Kesk-Läänemere 2014–2020 programmi vahenditest. Projekti partneriteks on MISA ja Föreningen Luckan r.f haru Luckan Integration.

Projekti eesmärk on toetada Eestis elavaid töötuid vähelõimunud püsielanikke ja Soomes elavaid Eestist pärit inimesi ning organisatsioone Eestis ja Soomes, kes on valmis tööle võtma eri rahvustest inimesi.

MISA avalikustas hanke „Keeleliselt mitmekesise töötajaskonnaga avaliku sektori organisatsioonide väärtustamine ning teavitus eesti keelest erineva emakeelega inimestele karjäärivõimalustest avalikus sektoris“, mille tulemusena viiakse 2017. aastal ellu teavitustegevused. Mari-Liis Sepper analüüsis ligikaudu 20-ne ministeeriumides värbamise eest vastutava töötajatega tehtud intervjuu „Kas emakeel loeb?“ transkriptsioone ja koostas uurimistulemuste põhjal raporti.

Rahandusministeerium töötas välja metoodika, kuidas saab tulevikus võimalikult vähese halduskoormusega mõõta avalike teenistujate rahvuslik-keelelist koosseisu. Avalike teenistujate rahvuslik-keelelise koosseisu analüüs on plaanis läbi viia 2017. aastal ning tulemused avalikustada 2018. aastal.

1.3 Alaesmärk 3. Uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud

Meetmed	Meetme indikaatorid	Plaan 2016	Meetme indikaatorite täitmine 2016
Meede 3.1. Kohanemiskoolituste pakkumine uussisserändajatele	Koolitatavate arv	Määratletakse 2017. a	1262 in
Meede 3.2. Uussisserändajatele suunatud tugiteenuste arendamine	Arendatud või väljatöötatud teenuste arv	Määratletakse 2017. a	1 tugiteenuse kontseptsioon

2016. aastal suunati kohanemisprogrammi 7359 isikut. Suunatute hulgas on enim Ukraina, Venemaa, Soome, Saksamaa ja Prantsusmaa kodanikke. Kohanemisprogrammi koolitustel on osalenud kokku 1262 uussisserändajat.

Kohanemisprogrammi koolitusi puudutavad info- ja õppematerjalid on kättesaadavad inglise ja vene keeles kohanemisprogrammi veebilehel www.settleinestonia.ee, mis võeti kasutusele alates 30.09.2016.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse tegevuskavale töötatakse 2017. aasta jooksul välja araabia- ning prantsuskeelsed kohanemisprogrammi materjalid. Kurmanji- ja soranikeelsed rahvusvahelise kaitse mooduli materjalid on hangitud 2016. aasta IV kvartalis. Ette on valmistatud hankedokumendid kohanemisprogrammi vahhindamise hankeks. Hange viiakse läbi 2017. aastal.

AMIFI vahenditest viidi ellu tegevusi, eesmärgiga tagada uussisserändajatele ja rahvusvahelise kaitse saanud isikutele tugiteenused. AMIFI vahenditest on rahastatud kolme sellesisulist projekti.

Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni (IOM) projekti „Rahvusvahelise kaitse saanud isikute kohanemisprogramm“ eesmärk oli töötada välja ja piloteerida kohanemisprogrammi rahvusvahelise kaitse moodul. Koolitused on 2016. aastal ellu viidud vastavalt tegevus- ja ajakavale. Projekti raames koolitati 62 inimest.

SA Archimedese läbiviidud projekti „Kohanemisprogrammi õppimise mooduli pakkumine kolmandate riikide kodanikele“ raames koolitati 91 inimest. Kohanemisprogrammi õppimise mooduli üldeesmärk on uussisserändajate, eelkõige välisüliõpilaste rände protsessi ja hilisema lõimumise toetamine, tagades neile teadmised Eesti akadeemilise kultuuri ja Eesti kõrgkoolides õppimisega seotud teemadel. Projekti elluviimise perioodil kavandatakse koolituse pakkumist 505-le kolmanda riigi kodanikule.

Eesti Teadusagentuuri projekti „Kohanemisprogrammi teaduse mooduli pakkumine kolmandate riikide kodanikele“ eesmärk on uussisserändajate, eelkõige välisteadlaste, -õppejõudude ja -doktorantide rände protsessi ja hilisema lõimumise toetamine, tagades neile teadmised Eestis akadeemilise kultuuri ja teadustöö läbiviimisega seotud teemadest.

2016. aastal korraldati kaks uussisserändajate tugivõrgustiku kohtumist, milles käsitleti järgnevaid teemasid: vabatahtlik töö ja osalemine kodanikuühiskonnas; pikemaajalisem lõimumine ja sotsialiseerumist toetavad kultuurilised tegevused; Politsei- ja Piirivalveameti migratsiooninõustamisteenus.

Migratsiooni nõustamisteenuse väljaarendamiseks on Siseministerium koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga välja töötanud teenuse kontseptsiooni, mille koostamisse kaasati ka asutused ja organisatsioonid, kes on seotud välismaalaste rände protsessiga. Kontseptsiooni hakati ellu rakendama alates 01.01.2017.

Arvestades varjupaigataotlejate ja rahvusvahelise kaitse saajate arvu kasvu Euroopa Liidus, avaldas Euroopa Komisjon 13.05.2015 Euroopa rände tegevuskava, mis nõuab liikmesriikidelt kiireloomulisi ja pikaajalisi meetmeid rahvusvahelise kaitse saajate kohanemise ja lõimumise toetamiseks. Eesti on riigisiselt otsustanud vastu võtta rändekava alusel kuni 550 kaitset vajavat isikut. 2016. aasta lõpu seisuga on Eesti Euroopa rändekava alusel vastu võtnud 89 inimest. Rahvusvahelise kaitse sai kokku 154 inimest.

Alates 1. maist 2016 on kohanemisprogrammi rahvusvahelise kaitse mooduli läbimine kaitse saanud inimestele kohustuslik. Võimalikult kiire sulandumine Eesti ühiskonda ja oskus iseseisvalt uues keskkonnas toime tulla on nii isiku enda kui ka avalikes huvides. Seetõttu valmis Kultuuriministeriumi tellimusel „Rahvusvahelise kaitse saajatele pakutavate seniste ning uute-täiendavate teenuste analüüs“, mis aitab kavandada rahvusvahelise kaitse saajate lõimumiseks vajalikke tegevusi tulevikus.

2. TEISTE ARENGUKAVADE KAUDU ELLUVIIDUD LÕIMUMISEESMÄRGID

2.1 Eesmärk 4. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks

Meetmed	Meetme indikaatorid	Plaan 2016	Meetme indikaatorite täitmine 2016
Meede 4.1. Eesti keelest erineva emakeelega inimestele konkurentsivõimeliste haridusvõimaluste tagamine	Eesti keelest erineva emakeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1 (%)	70%	68,7%
	Vene õppekeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1 (%)	70%	61,1%
	Eesti keele kui teise keele riigieksami vähemalt 60% tulemusega sooritanute osakaal eksamil käinud gümnaasiumilõpetajate arvust	–	77% ³¹
Meede 4.2. Eesti keelele ülemineku, keelekümbeluse ja lõimitud aineõppe läbiviimise ja rakendamise toetamine	Eestikeelses õppes ja keelekümbelusklassides osalevate eesti keelest erineva emakeelega õpilaste osakaal (%)	Suureneb	Suureneb 29,4% ³²
	Eestikeelsete tundide osakaal kõikidest tundidest eesti/vene ja vene õppekeelega koolide põhikooliastmes, kus ei toimu keelekümbelust	Suureneb	Suureneb 18% ³³

2016. aasta prioriteediks oli keelekümbelusprogrammi olemasoleva kvaliteedi hoidmine ning uute mudelite arendamine (nt kahe-suunaline keelekümbelus³⁴). Esimesed kahe-suunalise keelekümbeluse rühmad lasteasutustes avati 2015. aasta septembris. Kahe-suunalise keelekümbeluse programmiga on liitunud viis kohalikku omavalitsust (Tapa, Tartu, Pärnu, Tallinna ja Kunda) kuue lasteasutusega.

³¹ HTM. Arvestatud on statsionaarsed ja mittestatsionaarsed õpilased kokku.

³² 2015. aastal moodustas eestikeelses õppes ja keelekümbelusklassides osalevate eesti keelest erineva emakeelega õpilaste osakaal 28,7%.

³³ 2015. aastal moodustas eestikeelsete tundide osakaal kõikidest tundidest eesti/vene ja vene õppekeelega koolide põhikooliastmes, kus ei toimu keelekümbelust, 17%.

³⁴ Kahe-suunaline keelekümbelus pakub eesti ja vene kodukeelega lastele kakskeelset õppekeskkonda, arenemist mõlemas keeles ja kultuuriruumis. See toimub rühmas, kus on võrdselt eesti ja vene kodukeelega lapsi. (Allikas: <http://kke.innove.ee/keelekumblusest/valikuvoimalused>)

2016. aastal on jätkunud SA Innove vahendusel keelekümblusprogrammi rakendavatele koolidele ja lasteaedadele plaanipärased keelekümbuskoolitused. Lisandunud on ka keelekümbuluse ABC koolitused uussisserändajaid õpetavatele õpetajatele (aastas kaks koolitust).

2016. aastal käivitus koosõppiva kooli pilootprojekt kolme kooli (Kunda Ühisgümnaasium, Kohtla-Järve Järve Gümnaasium, Kiltsi Põhikool) ning Kohila lasteaia Sipsik osalusel.

HTM viis läbi avatud taotlusvooru mitteformaalse õppe koostööprojektidele haridusasutuste vahel (projektis osalevad partnerid peavad tagama erinevate kodukeeltega noorte esindatuse). Toetust said 41 koostööprojekti, sh erinevad laagrid, koolide ühistegevused spordi, kultuuri ja maailmahariduse teemadel. Toetust taotlesid eri MTÜ-d, looduskoolid ja muuseumid. Jätkub koostöö HTMi ning Kaitseliidu vahel: Tallinna, Sakala, Võru ja Põlva malevad kutsuvad oma suvelaagritesse organisatsiooni mittekuuluvaid vene kodukeelega noori.

Kõigil 7–26-aastastel noortel oli võimalus saada karjäärinõustamist SA Innove Rajaleidja keskuste juures. Rajaleidja keskusest juhitakse ka karjäärikoordinaatorite võrgustikku koolide juures.³⁵

Eesti keelest erineva kodukeelega õpilastele võimaldatakse täiendavaid eesti keele kursusi. Lisaks töötati välja toetuse andmise tingimused keeleõppetegevuste eluviimiseks, mis toetavad edukamat toimetulekut tööturul. Alategevused toetavad kutse- ja kõrghariduse õppurite akadeemilise ja erialase eesti keele õpet ning võrkeelte õpet, kutseõppeasutuste juhtide ja personali nõustamist mitmekeelse ja -kultuurilise õpikeskkonnaga toimetulekul. 2016. aastal korraldati esimene taotlusvoor täiendava keeleõppe pakkumiseks.

Eesti- ja venekeelsete koolide õpilasvahetus aitas kaasa noortevaheliste kontaktide tekkele ning ühiskonna sidususe arengule riigis. Jätkati Eesti-sisese õpilasvahetuse programmiga, mille raames toimus üle 400 õpilasvahetuse ning kus osalesid nii eesti kui ka vene kodukeelega noored.

2.2 Eesmärk 5. Eesti keelest erineva emakeelega noorte aktiivne osalemine noorsootöös ja tihedate kontaktide loomine eestikeelsete eakaaslastega

Meetmed	Meetme indikaatorid	Plaan 2016	Meetme indikaatorite täitmine 2016
Meede 5.1. Võimaluste suurendamine noorte omaalgatuseks, ühistegevuseks ja osaluseks	Organiseeritud osalusvõimaluste arv	140	90 (maakondlikke noortekogusid 14, KOV osalus kogusid 61 ja osaluskohtvikuid 15)

Ajavahemikus november 2015 kuni märts 2016 ASi Ernst & Young Baltic läbiviidud uuring „Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga“ näitas noorte kõrget rahulolutaset

³⁵ Tartu Ülikooli „Innove ja Rajaleidja brändide kommunikatsiooni uuring“ (2016) tõi välja, et Rajaleidja aidatud tuntuses esineb suurem lõhe Eesti rahvuse (48%) ja teiste rahvuste vahel (vene rahvus 10%, muu rahvus 3%).

noorsootööga. Kuigi eestikeelsete vastajate üldine rahulolu oli samal tasemel nagu venekeelsetel vastajatel, oli venekeelsete vastajate seas rohkem väga rahule jäänud noori (vastavalt 65%, võrreldes 55%-ga eestikeelsete vastajate seas). Kõige suurem osakaal väga rahulolevaid noori oli Ida-Virumaal (62%), mida osaliselt selgitab asjaolu, et 87% Ida-Virumaal vastanutest olid venekeelsed, kes andsid ka üldiselt veidi kõrgemaid hinnanguid kui eestikeelsed vastajad. Üldine rahulolu oli väga nõrgalt seotud noorsootöö füüsiliste aspektidega nagu ligipääsetavus või tegevuskoha ruumide ja vahendite kvaliteet. Umbes kolmandik noorteühingutes osalenud vastanutest leidis, et noorteühingute tegevuse toimumispaik on pigem või väga raskesti ligipääsetav.

Ette on valmistatud noorsootöö seaduse muudatused, millega luuakse võimalus eraldada riigieelarvest kohalikele omavalitsustele toetusi noorte huvihariduseks ja huvitegevuseks. Riikliku lisatoetuse eesmärk on teha huviharidus ja huvitegevus 7–19-aastastele noortele paremini kättesaadavaks ning pakkuda mitmekesisemaid osalusvõimalusi vähemalt kolmes valdkonnas: kultuur ja sport, loodus- ja täppisteadused ning tehnoloogia.

Noortevaldkonnas viidi ellu tegevusi, mis toetasid noorte omaalgatust ja noorteprojektide korraldamist, sh tõrjutusriskis noorte kaasamist. Euroopa Sotsiaalfondi toel loodi noorte piirkondlike ideede projektifond Nopi Üles, mille raames oli noortel võimalik taotleda rahastust projektidele, mida nad soovisid oma kodukohas ellu viia. 2016. aastal sai toetust 23 noorte omaalgatuslikku projekti.

Eraldati noorteühingute aastatoetusi 17 noorteühingule ning toetati noorte osaluskogude tegevust. Noortele loodi võimalused erineva tasandi otsustes osalemiseks. Toetati traditsiooniliste osalusvormide (valla- või linnavolikogu juures tegutsevate noortevolikogude) arengut ja arendati uusi osalusvorme.

Noortevaldkonna töötajatele, sh eesti keelest erineva emakeelega noorsootöötajatele pakuti erinevaid koolitusvõimalusi. Euroopa Sotsiaalfondi toel olid kättesaadavad pikaajalised arenguprogrammid (sh käivitati üks venekeelne arenguprogramm huvikoolidele) ja temaatilised koolitused, sh piirkondlikku arengut toetavad koolitustegevused. Noorsootöötajatele pakuti samuti koolitustegevusi, mis tugevdasid noorsootöö praktikat rahvusvahelise teadmise ja oskusega.

2.3 Eesmärk 6. Eesti keelest erineva emakeelega elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul

Meetmed	Meetme indikaatorid	Plaan 2016	Meetme indikaatorite täitmine 2016
Meede 6.1. Teisest rahvusest elanike tööhõivevõime tõstmine	Tööturuteenustes osalejate osakaal registreeritud töötute hulgas, kelle põhiline suhtluskeel ei ole eesti keel (keskmiselt kuus)	38%	35,1%
Meede 6.2. Eesti keelest erineva emakeelega inimeste riigikeeleoskuse parendamine	Eesti keele tasemeeksami (tasemed A2–C1) sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	54%	55,7%

Töötukassa andmetel osales 2016. aastal tööturuteenustes 16 913 isikut, kelle peamine suhtluskeel ei ole eesti keel. Töötud, kelle peamine suhtluskeel ei ole eesti keel, osalesid kõige enam järgmistes tööturuteenustes: tööturukoolitus (kõikidest osalemistest 24%), karjäärinõustamine (21%) ja tööotsingu töötuba (15%). Need teenused on ka üldiselt Töötukassa pakutavad kõige suuremahulisemad teenused.

Suurkoondamiste tõttu töö kaotanud inimeste tööle aitamiseks alustati juulis 2016 täiendavate tööturuteenuste pakkumist Euroopa Globaliseerumisega Kohanemise Fondi (EGF) projekti raames. Projektist on kavas kahe aasta vältel teenuseid osutada vähemalt 800 inimesele.³⁶ Töötukassa pakub endist viisi eesti keele koolitusi EGF-i toel nendele, kes on töö kaotanud Ida-Virumaa suurkoondamiste käigus 01.08.2015–01.05.2016 ettevõtetes AS Eesti Energia, AS Nitrofert või AS Viru Keemia Grupp või nende tütarettevõtetes. Eesti keele koolitusel saavad osaleda nii töötud kui ka töötavad inimesed ning järjest on võimalik osaleda mitmel erineva keeleoskustaseme kursusel.

Töökoha loomise toetus kehtestati ajutise kriisimeetmena, mida oli kavandatud osutada kuni 2017. aasta lõpuni. Toetuse kehtestamise ajendiks olid Ida-Virumaal 2015. aasta teisel ja 2016. aasta esimesel poolel aset leidnud suurkoondamised põlevkivi- ja keemiatööstuse ettevõtetes, mis halvendasid veelgi tööturu olukorda piirkonnas, kus tööpuudus on pikalt püsinud Eestis kõrgeimal tasemel. Toetuse eesmärk on soodustada töökohtade loomist Ida-Virumaal ja töötute tööle asumist ning vähendada piirkonna kõrget töötuse määra. 2016. aasta lõpu seisuga oli töökoha loomise toetusega tööle rakendatud 151 töötajat viies eri ettevõttes.

Erialaoskuste ja töökogemuseta noorte tööle aitamiseks osutab töötukassa noortegarantii raames alates 01.01.2015 teenust „Minu esimene töökoht“, kuhu 2016. aastal sisenes 504 noort. Samuti maksti mobiilsustoetust neile, kes ei ole kuue kuu jooksul leidnud sobivat tööd oma elukoha lähedal. Mobiilsustoetust pakuti 390 inimesele.

2016. aastal suurenesid nii eesti keele tasemeeksami sooritajate kui ka kulude hüvitamiseks esitatud avalduste arv, samuti väljamakstud toetuste kogusumma. 2016. aasta nelja kvartali jooksul sooritas SA Innove korraldatud eesti keele tasemeeksami kas A2, B1, B2 või C1 tasemel 2896 inimest (2015. a 2542 inimest).

Selleks et parandada ebapiisava riigikeeleoskusega inimeste toimetulekut tööturul, luuakse ESFi vahendite toel keelepraktika ja stažeerimise võimalused piirkondades, kus on selle järele kõige suurem vajadus. Toetatavad keeleõppetegevused on osa elukestva õppe strateegia „Tööturu ja õppe tihedama seostamise programmist“.

2016. aastal osales Töötukassa pakutud eesti keele kursustel 2273 inimest, kelle peamine suhtluskeel ei ole eesti keel. Töötukassa sõlmis raamlepingud eesti keele koolituste korraldamiseks kaheksa eri koolitajaga üle Eesti. Lepingud sõlmiti parima pakkumuse teinud koolitusettevõtetega kolmeks aastaks. Kolme aasta jooksul on kavas koolitada maksimaalselt 3640 inimest (313 koolitusgruppi). Koolitused toimuvad peaaegu kõigis maakondades (v.a

³⁶ Kokku on EGF-i rahastatavatele teenustele 431 sisenemist perioodil 01.07.2016 - 31.12.2016. Eriti hästi on käivitunud uue teenusena tasemeõppe toetus. EGF-i toel alustas 2016. a õpinguid tasemeõppes 124 inimest. 2017. aasta alguses on lisandunud õppesse veel kaks inimest. Enamus neist on läinud õppima kutseharidusasutusse. Muudest teenustest siseneti 2016. a enam tööturukoolitusele (181 in), eesti keele õppesse (61 in) ja tööpraktikale (41 in).

Saaremaa, Hiiumaa ja Võrumaa), seejuures on kavandatud üle 1300 koolituskoha Ida-Virumaale. Koolituse pearõhk on töötajate eesti keele oskuse arendamisel ning eesti keele tasemeeksamik (keeleoskustase A2, B1, B2) ettevalmistamisel. Lepingu raames võib lisaks tellida eesti keele koolitust, mis aitab koolitatavatel arendada oma erialase eesti keele oskusi või valmistuda konkreetse eriala kutseeksami sooritamiseks eesti keeles.

2016. aastal rakendus keeleseaduse muudatus, mille kohaselt eesti keele tasemeeksamik ettevalmistust pakkuv koolitusfirma peab taotlema koolitusluba. Keeleinspeksioon jälgib keeleseaduse § 29 sätestatud nõuetele vastavust. Sobivaks tunnistatud koolitusasutuste nimekiri on leitav Keeleinspeksiooni kodulehelt³⁷. Keeleinspeksiooni heakskiidu on saanud 47 keelefirmat (seisuga 9.12.2016).

HTM kehtestas „Struktuuritoetuse andmise tingimused tööturul vajalike keelepädevuste arendamiseks“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/105082016001>), mis sätestab piirkonna vajadustest lähtuva ebapiisava keeleoskusega eesti keelest erineva ema- või kodukeelega elanikkonnale keelealase vaba- ja kogemusõppe pakkumise.

2016. aastal kuulutati välja hange eesti keele B1 taseme e-õppematerjali väljatöötamiseks. Iseseisva keelekasutaja B1 taseme kursus on mõeldud nii individuaalõppijatele kui ka formaalhariduses osalevatele õppuritele. Kursusega arendatakse õppija kõiki osaoskusi ning sellel on õpetajatugi. 2017. aastal ilmuvad veebikeskkonnas selle e-õppematerjali esimesed peatükid.

³⁷ Vt siit <http://www.keeleinsp.ee/?menu=116>

3. ARENGUKAVA JUHTIMINE, ELLUVIIMINE JA SEIRE

Kultuuriministeerium valmistas 2016. aastal ette ning viis läbi Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu riigihanke. Hankeleping sõlmiti Balti Uuringute Instituudiga. Monitooringu eesmärk on analüüsida Eesti ühiskonna lõimumisprotsesse ning selle tugevaid ja nõrku külgi. Analüüsi tulemused annavad sissevaate Eesti lõimumispoliitika kohta ning peavad aitama seirata arengukava ja rakendusplaani mõõdikute täitmist ning võrrelda lõimumisprotsesse uue ja varasemate monitooringute andmete põhjal. Monitooringu tulemused avalikustatakse 2017. aasta juunis.

Sõlmiti leping Gravitass OÜ-ga ja valmis analüüs pagulaste lõimumiseks vajalike meetmete ja tegevuste kohta, mida kajastatakse arengukava rakendusplaanis perioodiks 2017-2020. Pagulaste lõimumisteenuste analüüsi käigus kohtuti arengukava juhtrühma liikmetega, et täpsustada ministereeriumite seisukohti teenuste sisu ning nende osutamisega seotud küsimusi.

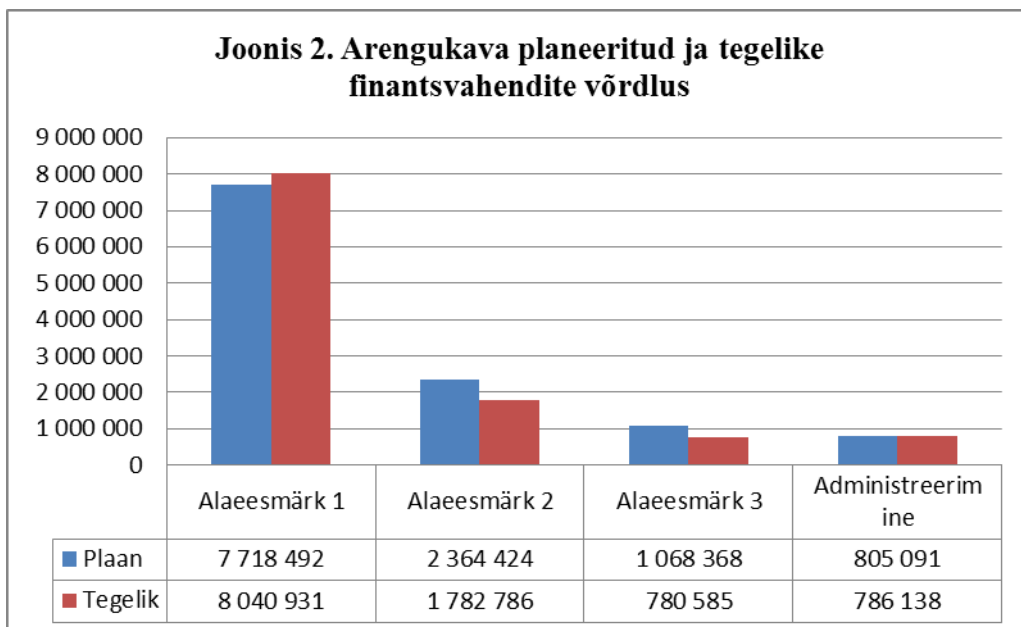
Seoses kultuurilise mitmekesisuse uue asekanterleri ametisse astumisega detsembris 2016 muudeti ministri 12.12.2016 käskkirjaga nr 242 arengukava LE2020 juhtkomitee koosseisu. 24. oktoobril toimus juhtrühma nõupidamine, kus arutleti arengukava tegevuste ellurakendamist 2016. aastal ning tegevusi perioodiks 2017–2020.

Kultuuriministri 28.07.2016 käskkirjaga nr 140 moodustati Narva eesti keele maja kontseptsiooni loomise tööühm. 23. novembril 2016 astus ametisse uus valitsuskooalitsioon, mis otsustas jätkata eesti keele maja projektiga, laiendades seda Tallinna eesti keele maja rajamise plaaniga, mistõttu muudeti tööühma koosseisu ja täiendati kontseptsiooni sisu.

4. ARENGUKAVA ELLUVIIMISE MAKSUMUS 2016. AASTAL

Lõimumiskava 2016. aasta rakendusplaani eelarve maht oli 11 390 440 eurot (planeeritud summa (11 956 376 eurot). 2016. aasta rakendusplaani finantsvahenditest moodustas: 70% (8 040 931 eurot) alaeesmärk 1; 16% (1 782 786 eurot) alaeesmärk 2; 7% (780 585 eurot) alaeesmärk 3. Lõimumiskava arendus- ja administreerimiskulud moodustasid 7% (786 138 eurot). Lisaks riigieelarvelistele vahenditele viiakse Lõimumiskava tegevusi ellu Euroopa Sotsiaalfondi ning Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi 2014–2020 vahenditest, mis rakendusid 2015. aastal. Lõimumiskava 2016. aasta tegevusi rahastasid Kultuuriministerium (10 115 853 eurot), Haridus- ja Teadusministerium (184 307 eurot), Justiitsministerium (198 637 eurot) ning Siseministerium (891 643 eurot).

Rakendusplaani kulud on kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga aastateks 2016–2019 ning kaeti Kultuuriministeriumi, Siseministeriumi, Justiitsministeriumi ning Haridus- ja Teadusministeriumi valitsemisala eelarvest.

Aruande lisa 1 annab täpsema ülevaate 2016. aastal kasutatud ja planeeritud eelarvelistest vahenditest rakendatud meetmete kohta.

5. ÜLEVAADE OLULISEMATEST ARENGUKAVA TEGEVUSTEST 2017. AASTAL

Teadmistepõhise ja tulemusliku poliitika kujundamiseks ja selle edukaks elluviimiseks suurendatakse eri organisatsioonide vahelist koostööd (avaliku- ja erasektori ning kodanikuühiskonna tasandil) ning seiratakse ühiskonnas toimuvaid lõimumisprotsesse. Selleks viiakse läbi Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring, mille tulemusi kasutavad lõimumispoliitika kujundajad ja lõimumistegevusi ellu viivad ministriumid ja organisatsioonid, teadlased ning lõimumisvaldkonna eksperdid, kodanikeühenduste esindajad ja ajakirjanikud ning Eesti ühiskond laiemalt. Monitooringu andmeid täiendatakse Statistikaameti lõimumisnäitajate andmebaasiga³⁸, mis sisaldab mitmeid olulisi haridus- ja sotsiaalmajanduslikke näitajaid kodukeele, rahvuse ning soo kaupa.

Viiakse läbi keeleõppe rakendusuuring, mille eesmärk on analüüsida eesti keelest erineva emakeelega täiskasvanute eesti keele õppe kvaliteeti ja korraldust ning selle mõju tööhõivele ja lõimumisele. Uuringu baasil täiendatakse ja töötatakse välja Kultuuriministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Töötukassa praktilised lahendused, kuidas tagada tasuta eesti keele õppe säästlikkus, tõhusus ja mõjus.

Selleks et parandada eesti keele õppe võimalusi ja selle tulemuslikkust täiskasvanutele ja pakkuda tõhusamalt keele omandamist toetavaid lõimumisprogramme, valmistatakse ette Tallinnas ja Narvas eesti keele majade loomine, mis korraldavad tasuta eesti keele kursusi ning pakuvad eesti keele omandamist toetavaid tugimeetmeid.

Samuti toimub MISA üldine reorganiseerimine, mille eesmärk on suurendada MISA rolli lõimumise kompetentsikeskusena, integreerida MISA juurde eesti keele majad, tõsta tegevuste efektiivsust ja kvaliteeti, mitmekesistada seniseid meetmeid ning parandada kommunikatsiooni nii avalikkuses kui ka partneritega.

Korraldatakse tasuta eesti keele õpet A2-B2 tasemel, samuti õppevõimalusi A1 tasemel vähelõimunud püsielanikele. Lisaks keelekursustele pööratakse tähelepanu ka praktikale. 2017. aasta lõpuks peab Eestis tegutsema 60 eesti keele klubi 12 maakonnas, mis annab võimaluse keelt praktiseerida. Eesti keele klubides saab osaleda tuhatkond inimest ning üle poole klubidest hakkavad tegutsema Ida-Virumaal. Tööd jätkavad keelekohvikud Tallinnas ja Narvas.

2017. aasta esimesel poolel viiakse läbi kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesise töökohaga seotud teavitustegevusi, et julgustada riigiasutusi värbama enam eesti keelest erineva emakeelega inimesi ning teisalt julgustada ka eesti keelest erineva emakeelega inimesi riigiasutustesse kandideerima.

Aidatakse kaasa eri rahvusest noorte vastastikuste kontaktide tekkele ja soodustatakse nende osalemist kodanikuühiskonnas. Noortele pakutakse nende huvidele vastavaid koostöövõimalusi nagu eesti- ja venekeelsete koolide vahelised õpilasvahetused, mis

³⁸ Kättesaadav aadressil: www.stat.ee/loimumine.

soodustavad noortevaheliste kontaktide teket ning ühiskonna sidusust. 2017. aastal on kavas lisaks 1–2 nädala pikkustele õpilasvahetustele viia ellu pikaajalisi 4-nädalasi õpilasvahetusi eesti- ja venekeelsete üldhariduskoolide õpilaste vahel vanuses 15–18 eluaastat (põhikooli VII ja IX ning gümnaasiumiastme X ja XI klass). Koostöös MTÜga VeniVidiVici korraldatakse 50 õpilasvahetust.

Tagamaks lõimumist toetavate tegevuste jätkusuutlikkust, arendatakse kohaliku omavalitsuse kui teenusepakkuja potentsiaali valdkondlike eesmärkide elluviimisel, sh suurendatakse kohalike omavalitsuste informeeritust lõimumisvaldkonnas toimuvatest arengutest ja võimalustest sellesse panustada.

Arvestades varjupaigataotlejate ja rahvusvahelise kaitse saajate arvu kasvu Euroopa Liidus, avaldas Euroopa Komisjon 13.05.2015 Euroopa rände tegevuskava, mis nõuab liikmesriikidelt kiireloomulisi ja pikaajalisi meetmeid rahvusvahelise kaitse saajate kohanemise ja lõimumise toetamiseks. Sellest tulenevalt arendab Kultuuriministeerium välja meetmeid rahvusvahelise kaitse saajatele koostöös partnerministeeriumide ja -organisatsioonidega.

2017. aastal tõstetakse Eesti ühiskonna teadlikkust rahvusvähemuste kultuuriseltside tegevuste kohta. Samuti tutvustatakse traditsiooniliste rahvuskultuuride eripära, kasutades selleks erinevaid koostöövorme ja teavitustegevusi ning soodustatakse rahvusvähemuste kogukondade lõimumist Eesti ühiskonnaga.